

Nieuwsbrief april 2026

Geschiedkundige Vereniging Oudewater

Secretariaat: Zuid IJsselkade 4 te Oudewater

Telefoon: 06-52581330

www.geschiedenisoudewater.nl

Deze Nieuwsbrief is namens het bestuur samengesteld, onder dank aan de informanten en tipgevers. Suggesties voor de volgende Nieuwsbrief? Mail de informatie naar info@geschiedenisoudewater.nl

Afscheid

Op 26 maart heeft de Geschiedkundige Vereniging op de jaarlijkse ledenvergadering afscheid genomen van haar voorzitter Gerard van Roon.

Wij bedanken Gerard voor alles wat hij voor onze vereniging heeft gedaan.

In de eerstvolgende bestuursvergadering (gepland in mei) wordt een nieuwe voorzitter gekozen. Hieronder stellen onze nieuwe bestuursleden zich aan u voor.

Voorstellen Hetty Brunt

Ik ben een echte Geelbuik! Geboren en getogen in het pand aan de Kapellestraat 5 – tegenwoordig de prachtige winkel Beau Chapeau – draag ik Oudewater al mijn hele leven in mijn hart. Gaandeweg raakte ik steeds meer gefascineerd door de rijke geschiedenis van mijn stad. Na een inspirerende lezing van de heer Biemans over mijn oom Johan Vierbergen besloot ik lid te worden van de GVO, een stap die mijn betrokkenheid bij het verleden van Oudewater alleen maar heeft vergroot.

Al enkele jaren ben ik op verschillende manieren actief binnen het toerisme in Oudewater. Zo ben ik gids op de Geelbuik en beheer ik met veel plezier de sociale media van #ErvaarOudewater. Het is geweldig om bezoekers én inwoners te laten zien hoe bijzonder onze stad is. Ook buiten Oudewater ben ik graag bezig. Regelmatig ben ik te vinden in Filmhuis Gouda, waar ik bardiensten draai en natuurlijk zelf ook graag een mooie film meepik. Samen met mijn man Drees reis ik graag en genieten we van een avondje theater. Maar boven alles staat ons gezin – daar worden we het meest blij van. 🍷

Voorstellen Leon Dekker

Beste lezer, ik ben sinds 1994 woonachtig in Oudewater, waar mijn vrouw Karin Bode is geboren en getogen. Samen hebben wij 2 dochters die allebei na hun studie in Amsterdam zijn blijven wonen. Ik ben nagenoeg mijn hele carrière actief geweest in de bancaire wereld, voornamelijk met bedrijfsfinancieringen voor het groot- en middenbedrijf. De laatste 5 jaar tot mijn pensionering was ik zeer nauw betrokken bij het detecteren en elimineren van financiële criminaliteit.

In Oudewater maak ik mij als voorzitter van het bestuur van Stichting Reddingsplan Franciscuskerk, inmiddels ruim 11 jaar en met gepaste trots, sterk voor het behoud van het prachtige monumentale kerkgebouw. Daarnaast maak ik namens de stichting ook deel uit van de restauratiecommissie van de kerk.

Op het verzoek toe te treden tot het bestuur van de GVO heb ik na enige overweging met enthousiasme ja gezegd. Oudewater is een stad rijk aan historie, haar geschiedenis moet worden gekoesterd en worden doorverteld aan volgende generaties. De GVO stelt zich dat (mede) ten doel waar ik mij graag voor zal inzetten.

Voorstellen Ad de Regt

Beste leden, dit is de eerste keer dat ik me, als beoogd voorzitter, tot jullie als leden mag richten. Dat is me een groot genoegen en ik verheug me op de komende periode in deze nieuwe rol. Ik zie uit naar een vruchtbare samenwerking met de andere bestuursleden, met iedereen die actief is binnen en voor de GVO. Ik verheug me op de contacten met de overige leden en op de contacten die ik straks namens en in het belang van de vereniging mag onderhouden met externen. Met elkaar samen hebben we een krachtige, hechte en inspirerende vereniging zoals dat hoort in Oudewater!

Er zijn veel vrijwilligers actief in de GVO, gelukkig, die heel veel werk verzetten en hun kennis en kunde inzetten. Ik heb dat in mijn eerste kennismaking al met bewondering geconstateerd. En er zijn ook steeds nieuwe nodig om alle activiteiten die op draagvlak in onze vereniging kunnen rekenen, te blijven realiseren. Een levende en levendige GVO bestaat immers niet alleen bij de gratie van een rijk, onuitputtelijk Oudewaters verleden maar ook bij de gratie van een grote groep actieve en betrokken leden in het heden. Aan dat rijke verleden van Oudewater én onze 'buitengebieden' zal het niet liggen: er is nog steeds veel om te ontdekken, te kennen en van te genieten. Aan de betrokkenheid en inzet om dat voor ieder te 'ontsluiten' zal het ongetwijfeld ook niet liggen. Daar zal ik straks in mijn rol graag een steentje aan bijdragen.

Expositie Johan Schouten

Door: Peter den Hertog

opening Stadsmuseum 4 april > uiterlijk maandag 6 april aanleveren door Peter dH

Voor de continuïteit van de expositie zijn we nog op zoek naar mensen die zich willen opgeven als suppoost. U kunt zich hiervoor aanmelden bij onze secretaris via info@geschiedenisoudewater.nl

Ook zijn we vast aan het nadenken voor een onderwerp voor de expositie in 2027. Gezien het vele werk dat hieraan vast zit, willen we graag voor de zomervakantie een onderwerp vaststellen.

Heeft u een idee? Laat het ons weten via info@geschiedenisoudewater.nl

Contributienota's

Door: Hennie Luinge

Als het goed is, heeft u eind februari de contributienota voor 2026 ontvangen. Mocht dat toch niet het geval zijn, dan vraag ik u een e-mail te sturen naar

penningmeester@geschiedenisoudewater.nl.

Zoals vastgesteld in de Algemene Ledenvergadering van 18 april 2024 wordt voor een individueel lidmaatschap € 25,00 in rekening gebracht en voor een gezinslidmaatschap € 35,00.

Ik verzoek u de contributie zo spoedig mogelijk aan de GVO over te maken.

Een aantal leden hebben met de contributie ook een gift overgemaakt, hartelijk dank daarvoor.

Meerdaagse excursie 2026

Door: Ton Spaan

De meerdaagse excursie van 2 t/m 5 juni brengt ons naar Noordrijn-Westfalen. Nettie Stoppelenburg neemt de deelnemers aan de excursie alvast mee in een geschiedkundige verhaallijn door 20 eeuwen van activiteit langs de Rijn, die gaat van de Romeinen tot de industrie van de twintigste eeuw. Zij legt daarbij verrassende, historisch getinte verbanden tussen de te bezoeken locaties.

Wilt u deze interessante verhaallijn volgen [klik dan hier](#).

Indien u belangstelling voor de excursie heeft, dan kunt u contact opnemen met Jaap van der Laan via stuur@jaap.email. Er is nog een enkele plaats beschikbaar en anders plaatsen wij u op een wachtlijst.

Grote/kleine excursies

Mieke Kuik is met ingang van 2026 gestopt met haar werkzaamheden voor het organiseren van grote en kleine excursies. Jaap van der Laan en Dirk de Jong hebben aangegeven ook te willen stoppen, maar graag hun kennis/ervaring voor de organisatie hiervan te willen overdragen.

Wij zijn dan ook op zoek naar nieuwe leden voor deze excursiecommissie. Heeft u interesse? Neem dan contact op via info@geschiedenisoudewater.nl

In 2026 wordt alleen een grote excursie georganiseerd; het is de bedoeling dat vanaf 2027 weer een grote en kleine excursie wordt ingepland.

Van achter de gordijnen...

Door: Peter den Hertog

Deze keer een reproductie van een oude ansichtkaart: bloemenschuit aan de Korte Havenstraat.

De bloemenkoopman prijst zijn waren aan vanaf zijn schip.

De afmeting van de ansichtkaart is 60 x 100 cm. De kaart is geschonken door A. van den Herik.

Oude Waarden

In 2025 is een Oude Waarden verschenen met als onderwerp Archeologie.

In april 2026 verschijnt een uitgave met betrekking tot Johan Schouten (ter gelegenheid van de expositie in het Stadmuseum). Volgend jaar kunnen we weer een Oude Waarden uitgeven, maar heeft u een idee voor een onderwerp? U kunt deze indienen bij: info@geschiedenisoudewater.nl Wij zijn benieuwd naar uw suggesties!

Wij zijn verheugd dat Nettie Stoppelenburg regelmatig een bijdrage wil leveren aan deze nieuwsbrief.

Molens langs de Damweg

Door: Nettie Stoppelenburg

Langs de Damweg ligt nog steeds de Boezemvliet. Ooit stond hier een molengang, zowel voor de polder Willeskop en Blokland als voor de polder Benschop.

De twee oudste molens dateerden waarschijnlijk van kort voor 1500. In 1470 schonk de burggraaf van Montfoort grond aan de inwoners van Benschop om te gebruiken voor het graven van een watering voor windbemaling met de bepaling dat de bewoners van Blokland en Willeskop deze watering ook mochten gebruiken. Benschop en Polsbroek waterden voornamelijk af via de meer westelijk gelegen polder Keulevaart. In 1518 was er sprake van het bemalen van de polder Willeskop: er moeten in dat jaar al zeker twee molens zijn geweest.

In 1575 waren er in ieder geval twee molens langs de Boezemvliet en er was een sluis om het water af te voeren naar de IJssel. In dat jaar werd op de polder Rateles een schans aangelegd: de schans aan de Rolaf. Die schans doorbrak de dijk met een punt in de rivier en in de rekeningen van 1579 is dan ook sprake van het herstel van de dijk op de Rateles. In de resoluties van de vroedschap van 14 juli 1588 kreeg het dorpsbestuur van Willeskop aangezegd 'dat men de schans aldaer opte drie sluysen datelick sal demolieren'. De laatste resten van de schans aan de Rolaf werden dus in 1588 verwijderd.

In 1584 besloot het waterschap Willeskop dat er, omdat de twee bestaande molens onvoldoende waren, twee extra molens gebouwd moesten worden om de polders Willeskop en Blokland droog te houden. Dat zou weer gevolgen hebben voor de polder Benschop en om die reden was het belangrijk dat de boezemvliet gesplitst zou zijn met aan de Hollandsche IJssel twee sluizen. De nieuwe molens werden in 1585 en 1590 gebouwd voor respectievelijk 300 en 900 gulden. In 1660 werd de sluis vernieuwd. De sluis hadden regelmatig onderhoud nodig zoals het vervangen van de deuren. Van de werkzaamheden uit 1836 zijn tekeningen bewaard gebleven.

In 1661 werd een vijfde molen gebouwd, een achtkante molen.

Waarschijnlijk is het bestek gemaakt door de Oudewaterse molenmaker Bartholomeus van der Sae; zijn weduwe krijgt nog een bedrag uitbetaald. De molen is gebouwd door de Haastrechtse molenmaker Pieter Gerritsen Luijt. In 1755 brandde één van de molens af, de Tiendewegsmolen. De molen werd als een achtkante molen weer opgebouwd.

In 1881 werden de molens vervangen door een stoomgemaal. In die tijd tekende Evert Rahms enkele van de molens en hij maakte daar een ets van.

Archeologische bodemvondsten in het stadsmuseum

Door: Caio Haars

Gelukkig is na een lange winter de lente weer aangebroken. De vogels fluiten, de zon schijnt en het stadsmuseum gaat weer open.

Dit jaar is er naast een mooie tentoonstelling over Johan Schouten ook een kleine tentoonstelling over de geschiedenis van Oudewater, uitgebeeld in Archeologische bodemvondsten. De hele collectie is beschikbaar gesteld en samengesteld door de amateur archeologen Herman van Eijk en Caio Haars. De tentoonstelling beeldt een tijdlijn uit en begint bij de Romeinse tijd.

In en rond de stad Oudewater zijn meerdere Romeinse voorwerpen gevonden zoals munten, aardewerk en fibulae (Romeinse kledingspelden). Wat ligt er nog meer verscholen diep onder de grond...

Daarna gaat de tijdlijn via de late middeleeuwen naar de opbouwperiode van de stad. Uiteraard de Oudewaterse Moord, waar alle verworven rijkdom plotsklaps verdween.

Verder naar de touwindustrie, de wederopbouw en de herwonnen rijkdom.

De vikinggesp is ook weer te bewonderen.

Ook nieuw is een prachtige grote maquette waarin de Ouderwaterse moord wordt uitgebeeld.

Er is dus weer veel moois te zien in het Ouderwaterse stadsmuseum. Zeker een bezoekje waard!

Museumbezoek suggestie

Na eerdere suggesties voor een museumbezoek (Nationaal Museum Tachtigjarige Oorlog te Groenlo en Centraal Museum te Utrecht) zijn wij op zoek naar uw bijdrage.

Heeft u suggesties voor een (historisch) museumbezoek? U kunt deze sturen naar info@geschiedenisoudewater.nl.

Terugblik lezingen

Op 9 februari hield Wout van Kouwen een lezing met als titel "Rond de Sint-Franciscuskerk". Deze ging over de gebouwen rond de kerk, waarbij het accent lag op het pensionaat voor meisjes uit de zogenaamd "betere kringen". Zijn bijzonder boeiend verhaal trok een record aantal belangstellenden. De Tuinzaal van de Wulverhorst kon het aantal van 130 toehoorders nauwelijks aan.

Tijdens de Nieuwjaarsreceptie van de GVO zou de Goudse historicus Paul Abels zijn lezing houden over het dubbelportret van het echtpaar Jan Jacobszoon van Rosendaal en zijn Oudewaterse echtgenote Leytge Amelgersdochter van Rijswijk. Die receptie ging vanwege de extreme gladheid niet door, maar gelukkig was de Tuinzaal op 2 maart nog beschikbaar en kon de lezing uiteindelijk toch gegeven worden. Het tweeluik is inmiddels door Gerard van Roon officieel overgedragen aan de gemeente.

Op 26 maart liet Wil van der Heiden na de ALV heel veel foto's zien van verdwenen Oudewaterse winkels en de ongeveer 80 aanwezigen vonden dat terecht superleuk. Voor velen van hen was het een feest van herkenning.

Concluderend kan worden dat het drie bijzonder interessante lezingen waren, die door veel leden, maar ook door een aanzienlijk aantal niet-leden bezocht werden.

Gemiddeld gaat het om meer dan 90 toehoorders per lezing!

Anna Abelmann op kostschool in Oudewater

Anna werd op 10-jarige leeftijd door haar ouders op het pensionaat van het klooster aan de Kapellestraat in Oudewater geplaatst. Zij verbleef daar intern van 1931 tot 1938. Op late leeftijd heeft zij haar herinneringen van het dagelijkse leven in het internaat opgeschreven. In detail vertelt zij over het strenge regime van de nonnen. Ongelofelijk strak en streng.

Anna schreef over van alles wat er zoal dagelijks gebeurde. Een zeldzaam inkijkje in de belevingswereld van een jong meisje op het internaat. Zij schrijft over hoe zij de eerste dag in het klooster werd achtergelaten, de dagelijkse routine, eten, slapengaan, opstaan, wassen, pianoles, lol trappen, leren, naar de kerk gaan, jongens, spanning tussen nonnen, eindeloos bidden zonder te weten wat zij bidt, sinterklaasfeest met de nonnen die ook wat lekkers wilden, 'voor de arme kindertjes'.

Uniek is de beschrijving van het kloostergebouw van binnen, de slaapplekken, de tuin met het Lourdes beeld en de moerbeiboom, de spelletjes die de meisjes van het internaat buiten speelden. Wat de meisjes wel en niet mochten doen... Zo mocht zij jaren later haar jongere zusjes die ook op het internaat terechtkwamen niet spreken of zien. Anna beschrijft ook het ooievaarsnest op het stadhuis en andere lokale dingen.

Anna's zoon Jeroen M. Petri is de auteur. Hij vond het geschrift van zijn moeder Anna en beseft meteen hoe interessant dit voor bewoners van Oudewater kon zijn. Wout van Kouwen, bekend auteur in Oudewater, bezat vele foto's van het internaat; Jeroen had er een uniek verhaal bij.

Het boekje is heruitgegeven en weer verkrijgbaar, gebonden met een harde kaft.

De uitgave is als volgt te bestellen: stuur een mail naar jerpetri@hotmail.nl en u ontvangt Petri's bankgegevens. De prijs is € 20,00. Het boekje is na ontvangst van het bedrag af te halen bij onze secretaris Ton Bode, Zuid IJsselkade 4 te Oudewater.

De uitgave is vanaf 28 maart ook te koop bij TIP-Toeristisch Informatie Punt in Oudewater.

Website

Op onze website staan verhalen van de bewoners van Oudewater door de eeuwen heen, ook van een groep beroemde mensen die in Oudewater zijn geboren of hebben gewoond. Lees via de QR-code hiernaast ook meer over de rol van het water in Oudewater en over de vele monumenten (en de achtergronden) in onze stad.

We nodigen u uit om na een korte inleiding verder te lezen op de website.

Kloosters

In 1326 is er voor het eerst sprake van een Sint Janshuis in Oudewater, een vestiging van de Johanniter Orde. De Commanderij van Oudewater was ondergeschikt aan de vestiging in Utrecht, die uit de twaalfde eeuw dateerde. De Oudewaterse commanderij van de Sint Jansheren was gevestigd in de huidige Kapellestraat en de kapel van de commanderij lag juist tegenover de huidige St. Jansstraat. Graaf Willem III schonk in 1326 aan de broeders van het Sint Janshuis een hofstede naast hun kapel om als kerkhof te gebruiken. De kapel van de commanderij, gewijd aan Catharina van Alexandrië, was in ieder geval in 1370 de plaats van de onderhandelingen tussen de afgevaardigden van de stad Utrecht en van de grafelijkheid van Holland. Waarschijnlijk vonden deze 'dagvaarten' ook in andere jaren onderdak in de commanderij.

In 1399 kwam een groep vrome vrouwen vanuit Schoonhoven naar Oudewater. Zij leefden als 'zusters des gemenen levens', een stroming die voortkwam uit de Moderne Devotie.

Klik op [deze link](#) om bij venster 3 verder te lezen.

Nieuwe leden

- De heer J.M. Petri
- De heer C.J.A. van Hooft
- De heer H.J.M. Campfens
- De heer en mevrouw J. Benschop

Van harte welkom bij onze vereniging!

Agenda

U kunt vast de volgende data in uw agenda noteren.

Maandag 13 april

Marja van Trier verzorgt een lezing over Peperstraten en zoals bekend is er ook één in Oudewater.

Donderdag 7 mei

Jan Dirk de Jong is de schrijver van het boek "Het geweten is een teer instrument". Dit is het persoonlijke oorlogsverhaal van zijn vader, die met hulp van veldwachter Ter Laak en de familie Verkleij van restaurant Buitenlust te Willeskop in 1942 is ondergedoken in de regio Oudewater/Montfoort. Jan Dirk de Jong brengt een hommage aan de helpers in de geest van een dankbare verzetsman.

Donderdag 28 mei

Frans van Bork geeft een lezing over de ontginning van het Hollands-Utrechtse veengebied.

De bijeenkomsten worden gehouden in Woon- en Zorgcentrum de Wulverhorst en beginnen om 20.00 uur.